

Άγια Γραφή καὶ λειτουργικὴ παράδοση

Ἡ Ἅγια Γραφὴ δὲν εἶναι κάποιο εἶδος *summa theologiae*, ἀλλὰ κατ’ ἐξοχὴν ἰστορία τῶν γεγονότων τῆς θείας οἰκονομίας. Γι’ αὐτὸν καὶ οὐδέποτε μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ τὴν ξεπεράσει ἢ νὰ τὴν παραμερίσει, ἀλλὰ μόνο νὰ τὴν ἐρμηνεύει στὸ ἑκάστοτε παρόν. Ἀλλὰ πῶς γίνεται ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ ἐκφράζεται μὲ τὴν ἀνθρώπινη γλῶσσα; Στὸ γεγονός αὐτὸν ἐξυφαίνεται μία ὅλη διάσταση τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνσάρκωσης ὡς διαρκοῦς κενώσεως τοῦ ἀκτίστου Θεοῦ στὶς δυνατότητες τοῦ κτιστοῦ ὄντος. Ὁπως ὁ ἀνθρωπός μπορεῖ νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὴ θεότητα, ἔτσι καὶ ἡ ἀνθρώπινη γλῶσσα μπορεῖ νὰ ἐκφράσει τὸν ἀρρητὸ Θεὸν Λόγον, δίχως νὰ ἀποβάλλει τὰ φυσικὰ χαρακτηριστικά της ἀλλὰ καὶ δίχως νὰ δεσμεύει τὴν ἀκτιστὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἔδω συμβαίνει μία κατ’ ἐξοχὴν μεταμόρφωση τῶν δυνατοτήτων τοῦ ἀνθρώπινου λόγου. Ἄλλωστε, στὴν πραγματικότητα αὐτὴ στηρίζεται καὶ τὸ γεγονός τῆς θεολογίας ὡς ὑπαρξιακῆς μετοχῆς καὶ γλωσσικῆς ἐκφραστῆς τοῦ γεγονότος τῆς ἐνανθρώπησης. Ἡ θεολογία εἶναι ἡ ἔλλογη ἀνταπόκριση τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἡ ἴδια ἡ Γραφὴ συνιστᾶ μία χαλκηδόνεια διαλεκτικὴ σύνθεση τῆς ἀποκάλυψης τοῦ Λόγου μὲ τὴ θετικὴ ἀνταπόκριση τοῦ ἀνθρώπινου λόγου. Γι’ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο ἡ Γραφὴ γίνεται κατανοητὴ ὡς ἰστορικὴ καταγραφή, ὡς ὑπαρξιακὴ ἐρμηνεία ποὺ ἀφορᾶ καὶ σαρκώνεται σὲ συγκεκριμένο τόπο καὶ χρόνο, ὅπως καὶ κάθε θεολογικὴ ἐρμηνεία της. Μὲ αὐτὴ τὴν ἔννοια ἡ Ἐκκλησία προχώρησε στὴν ἱεραποστολὴ καὶ στὸ ἀνοιγμά της πρὸς τὸν κόσμο, στὸν διάλογο μὲ τὴ φιλοσοφία καὶ μὲ τὸν πολιτισμὸν κάθε ἐποχῆς. Ἔτσι συνέθεσε καὶ τὴ δογματικὴ διδασκαλία της ὡς θεολογικὴ ἐρμηνεία τῆς Γραφῆς. Μπορεῖ ἡ θεολογικὴ γλῶσσα τῆς Ὁρθόδοξης Παράδοσης στὸν διάλογο μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ φιλοσοφία καὶ τὴν περιφρέσουσα ἀτμόσφαιρα τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ νὰ προσέδωσε ὄντολογικὸ χαρακτῆρα τόσο στὴν ὁρολογία της ὅσο καὶ στὰ ἐρωτήματα στὰ ὅποια προσπάθησε νὰ ἀπαντήσει. Ὡστόσο, ὁ ὄντολογικὸς χαρακτῆρας τῆς πατερικῆς θεολογίας δὲν ἔγινε ποτὲ ἔνας σχολαστικὸς οὐσιανισμὸς ἀσχετος μὲ τὰ ὑπαρξιακὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου.

‘Ο Χριστὸς γιὰ τὴ βιβλικὴ καὶ πατερικὴ θεολογία εἶναι ἡ καινὴ ὑπαρξη, ὁ «δεύτερος ἀνθρωπός», ὁ ὅποιος, λαμβάνοντας τὸ πλήρωμα τῆς ἀκτιστῆς θεότη-

τας, ἔγινε πηγὴ ἀνεξάντλητη ἀγιασμοῦ καὶ χάριτος. Τοῦτο μαρτυροῦν ἀποφασιστικὰ ἡ παράδοξη γέννηση, ἡ βάπτιση, ἡ διδασκαλία καὶ θαυματουργία, ἡ μεταμόρφωση στὸ Θαβὼρ καὶ τέλος ὁ Σταυρός, ἡ ἀνάσταση, ἡ ἀνάληψη καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Πνεύματος, γεγονότα, δηλαδή, ποὺ φανερώνουν σταδιακὰ τὸ ἔργο τῆς θείας οἰκονομίας. Η περὶ θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλία τῶν Ἑλλήνων πατέρων συνοψίζεται στὴν κλασικὴ ωήση τοῦ Μ. Ἀθανασίου: «Ο Λόγος καὶ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς ποὺ ἐνώθηκε μὲ τὴν σάρκα, ἔγινε σάρκα, τέλειος ἀνθρωπος, γιὰ νὰ γίνουν οἱ ἀνθρωποι ἐνα Πνεῦμα, ἀφοῦ ἐνωθοῦν διὰ τοῦ Πνεύματος. Αὐτός, λοιπόν, εἶναι Θεὸς σαρκοφόρος καὶ ἐμεῖς ἀνθρωποι πνευματοφόροι». Η ἐνανθρώπηση τοῦ Λόγου σήμανε τὴν ἀπαρχὴν τῆς θέωσης τῶν ἐπιμέρους ἀνθρώπινων ὑπάρξεων, διότι ἀκριβῶς κατέστησε δυνατὴ τὴν ἔλευση καὶ μετάδοση τῆς χάριτος τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. Η πνευματολογικὴ συγκρότηση τοῦ χριστολογικοῦ μυστηρίου ἐπεκτείνεται στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου διὰ τῶν Μυστηρίων ὁ ἐνας Χριστὸς ἐνώνεται, ἀγιάζει καὶ θεώνει καθέναν προσωπικὰ κατὰ τὸ μέτρο τῆς ἀσκητικῆς του ἑτοιμασίας καὶ ἐλεύθερης ἀποδοχῆς.

Η Ἐκκλησία πραγματοποίησε αὐτὴ τὴν ὁργανικὴ σύνθεση μεταξὺ Γραφῆς καὶ δόγματος στὴ μυστηριακὴ καὶ λειτουργικὴ ζωὴ της, κυρίως καὶ κατεξοχὴν στὴ Θεία Εὐχαριστία,. Πράγματι, ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι ἡ δραματουργικὴ συνύφανση λόγου καὶ μετοχῆς στὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ. Σὲ αὐτὴν τὸ κήρυγμα καὶ ἡ λατρεία, ἡ ιερουργία τοῦ λόγου τῶν εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων καὶ ἡ ιερουργία τοῦ μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας συντίθενται ἀρμονικά. Τὸ ιερὸ Εὐαγγέλιο, ποὺ φέρει ἔξωτερικὰ τὴν εἰκόνα τῆς Σταύρωσης καὶ τῆς ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ, ἀναγιγνώσκεται καὶ προσκυνεῖται ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ὡς λόγος ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸν Θεὸν Λόγο. Ἐναποτίθεται πάντοτε στὴν Ἅγια Τράπεζα, ἐκεῖ ὅπου κορυφώνεται τὸ μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας. Ἔτσι κάθε ἀληθινὴ ἀνάγνωση τῆς Γραφῆς ἀποδεικνύεται λειτουργική, ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ, ἐκεῖ ὅπου κατὰ τὴν κλάση τοῦ ἄρτου γνωρίζεται καὶ κοινωνεῖται ὁ ἀναστὰς Ἰησοῦς. Η Ἅγια Γραφή, συνεπῶς, ἀναγιγνώσκεται «στὴν Ἐκκλησία καὶ μὲ τὴν Ἐκκλησία» σὲ μία δοξολογικὴ καὶ ἐσχατολογικὴ ἐμπειρία τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, στὴν δόπια οἱ πιστοὶ ἀνακαλύπτουν ἐκ νέου τὸ ἀδιάκοπο ζεῦμα τῶν «μεγαλείων τοῦ Θεοῦ» (Πρ. 2,1) καὶ εἰσχωροῦν κάθε φορὰ βαθύτερα σὲ αὐτό. Η ἀνάγνωση τῆς Γραφῆς τίθεται σαφῶς σὲ μία ἐκκλησιολογικὴ καὶ μυστηριακὴ βάση. Η Ἅγια Γραφή εἶναι μάζι μὲ τὴ Θεία Εὐχαριστία ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. Ο Λόγος πραγματοποιεῖται στὴν Εὐχαριστία, αὐτὸς συνάγει τοὺς διασκορπισμένους στὴν ἐνότητα τοῦ Σώματός του, αὐτὸς διανοί-

γει τὸ Εὐαγγέλιο του στοὺς πιστούς, αὐτὸς εἶναι ὁ προσφέρων καὶ ὁ προσφερόμενος. Τὸ Εὐαγγέλιο δὲν περιορίζεται στοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μὲ τὸν ἄπειρο δυναμισμὸ τῆς ζωῆς ποὺ αὐτὸὶ ἐμπεριέχουν ὅδηγεῖ σὲ προσωπικὴ συνάντηση μὲ τὸν ἴδιο τὸν Λόγο τοῦ Θεοῦ. «Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν» (Ἰω. 14,23). Ό ἀναγιγνώσκων τὴν Γραφὴν, ἐπειδὴ τρώγει τὸν Λόγο, ὅπως τρώγει τὸν εὐχαριστιακὸ ἄρτο καὶ πίνει τὸν εὐχαριστιακὸ οἶνο, ὅταν κοινωνεῖ στὸ Σῶμα καὶ στὸ Αἷμα τοῦ Θεανθρώπου. «Ο τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον» καὶ «ὅ τηρῶν τὸν λόγον, οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα» (Ἰω. 6,54. 8,52).

Σταῦρος Γιαγκάζογλου